

ROBERTO BOLAÑO
KATLANILMAZ
SİĞİRTMAÇ

2. BASKI
Çeviri: SEDA ERSAVCI

♥ can
modern

ROBERTO BOLAÑO
KATLANILMAZ
SİĞİRTMAÇ

Can Modern

Katlanılmaz Sığirtmaç, Roberto Bolaño
İspanyolca aslından çeviren: Seda Ersavcı
El gaucho insufrible

İlk (çeviride kaynak alınan) baskı: Editorial Anagrama, 2003

© 2003, Roberto Bolaño'nun vârisleri

© 2022, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe hakları The Wylie Agency aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2022

2. basım: Eylül 2022, İstanbul

Bu kitabın 2. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Emrah Serdan

Editör: Emrah İmre

Düzeltili: Müge Karahan

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak uygulama: Bilal Sarıteke

Baskı ve cilt: Arı Matbaası

Davutpaşa Cad. Emintaş Kâzım Dinçol San. Sit. No: 81/39,

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 44009

ISBN 978-975-07-5626-9

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750756269

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

ROBERTO BOLAÑO
KATLANILMAZ
SİĞİRTMAÇ

ANLATI

İspanyolca aslından çeviren

Seda Ersavcı

♥can

Roberto Bolaño'nun Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Lümpen Roman, 2016

Katil Orospular, 2017

Mösyö Pain, 2017

Tılsım, 2017

Uzak Yıldız, 2017

Vahşi Hafiyeler, 2019

Gerçek Bir Polisin Çilesi, 2020

2666, 2021

ROBERTO BOLAÑO, 1953'te Şili'de doğdu. Çocukluğunu Şili'de, ilköğrençliğini Meksika'da geçiren Roberto Bolaño yirmili yaşlarda Avrupa'ya giderek Katalonya'ya yerleşti. Geçimini beççilik, mevsimlik işçilik, bulaşıkçılık gibi işlerden sağlarken bir yandan da şiirler ve romanlar kaleme aldı. İlk çocuğunun dünyaya gelmesinin ardından gelirini artırmak amacıyla düzyazıya ağırlık vermeye başladı. *Vahşi Hafiyeler* (1998) romanıyla Rómulo Gallegos ve Herralde ödülleri başta olmak üzere birçok ödöl kazanmasıyla Latin Amerika edebiyatının Boom kuşağından beri en önemli romancısı olarak gösterildi, eserleri birçok dile çevrildi. 2003'te 50 yaşında Barcelona'da öldü.

SEDA ERSAVCI, 1982'de Ankara'da doğdu. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, İspanyol Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdikten sonra Universitat Autònoma de Barcelona'da Karşılaştırmalı Edebiyat ve Edebiyat Teorisi yüksek lisansı ve doktorası yaptı. İngilizce ve İspanyolcadan çeviriler ve editörlük yapmaktadır. Belli başlı çevirileri arasında *Jack Kerouac ve Allen Ginsberg: Mektuplar*, Marcelo Figueras'tan *Kamçatka*, Félix Francisco Casanova'dan *Vorace'nin Yeteneđi*, Rodrigo Rey Rosa'dan *Sağırlar*, Carlos María Domínguez'den *Kâğıt Ev*, Patti Smith'ten *M Treni*, Geoff Dyer'dan *Bir Hışımla*, Valeria Luiselli'den *Kalabalıkta Yüzler* ve Evelio Rosero'dan *Öğle Yemekleri* gibi eserler yer almaktadır.

Çocuklarım Lautaro ve Alexandra ve
dostum Ignacio Echevarria için

Yani belki hiç de o kadar büyük bir
eksiklik hissetmeyeceğiz.

Franz Kafka¹

1. Franz Kafka, *Ceza Kolonisinde: Anlatılar I*, çev. Tefik Turan, Can Yayınları, 2021, s. 205. (Y.N.)

İçindekiler

Jim	15
Katlanılmaz Sığırtmaç	18
Farelerin Polisi	49
Álvaro Rousselot'nun Seyahati	77
İki Katolik Öykü	99
Edebiyat + Hastalık = Hastalık	116
Cthulhu Mitleri	137

Jim

Yıllar önce Jim adında bir arkadaşım vardı; hayatımda hiç onun kadar mahzun bir Kuzey Amerikalı görmedim. Çaresiz olan pek çoklarını gördüm. Ne ki işte Jim gibi mahzununu görmedim. Bir seferinde sözde en aşağı altı aylığına Peru'ya gitti, gelgelelim kısa bir süre sonra onu yeniden gördüm. “Şiir neyden yapılır Jim?” diye sordular Meksika'daki sokak çocukları. Jim onları bulutlara bakarak dinler, sonra kusardı. “Söz dağarcığı, belagat, hakikat arayışı. Epifani. Hani Meryem Ana'nın kişiye görüldüğü an gibi.” Orta Amerika'da birkaç defa saldırıya uğradı; deniz piyadeliği yapmış ve Vietnam'da savaşmış biri için sıra dışı bir durumdu bu. “Daha fazla kavga yok,” derdi Jim. “Artık şairim; alelade ve yaygın sözcüklerle ifade etmek üzere sıra dışı olanı arıyorum.” “Sence alelade ve yaygın sözcükler var mı yani?” “Bence var,” derdi Jim. Karısı, Amerika'da yaşayan Meksikalı göçmen bir şairdi ve arada sırada Jim'i terk etmekle tehdit ederdi. Jim bana karısının bir fotoğrafını gösterdi. Çok güzel bir kadın olduğunu söyleyemeyeceğim. Yüzünden dert akıyordu ve o derdin ardında öfke yatıyordu. Onu San Francisco'daki bir dairede ya da Los Angeles'teki bir evde, camları kapamış, perdeleri açmış, masa başında dilimlenmiş ekmek yer ve yeşil bir çorba içerken hayal ettim. Görüldüğü

kadarıyla Jim esmer kadınları beğeniyordu, “Tarihin gizli kadınları,” derdi pek de bir açıklama yapmadan. Bense tam tersine sarışınlardan hoşlanırdım. Bir seferinde onu Meksiko’nun sokaklarında ateş yutanları izlerken gördüm. Arkadan gördüm ve selam vermedim ama onun Jim olduğuna şüphe yoktu. Kötü kesilmiş saçlar, beyaz ve kirli bir gömlek, sanki sırt çantasının ağırlığını hâlâ hissediyormuşçasına hafif kambur bir sırt. Kırmızı boyun, bir şekilde insanın aklına taşradaki, reklam panolarının, benzin istasyonlarının ışıklarının olmadığı siyah beyaz taşradaki, bir linci getiren bir boyun; neyse o olan bir taşra veya olması gerektiği şekliyle taşra: uçsuz bucaksız boş araziler, kaçtığımız ve dönüşümüzü bekleyen tuğla tuğla örülmüş veya demir kaplı odalar. Jim’in elleri cebindeydi. Ateş yutan, meşalesini sallıyor ve zalimce gülüyordu. Kararmış yüzü otuz beşinde de on beşinde de olabileceğini duyuruyordu. Gömlek giymiyordu ve göbeğinden göğsüne kadar dikey bir yara izi uzanıyordu. Ara ara ağzını yanıcı sıvıyla dolduruyor ve sonra uzun bir ateş yılanı tükürüyordu. İnsanlar ona bakıyor, sanatını takdir ediyor ve yollarına devam ediyordu; Jim hariç, Jim sanki ateş yutandan daha başka bir şey, temel olan dokuzunu çözümlemiş de onuncu işareti bekliyormuşçasına veya o isli simada eski bir arkadaşının yahut öldürdüğü birinin yüzünü görmüşçesine kaldırımın kenarında kıpırtısız duruyordu. Uzun bir süre baktım ona. O zamanlar on sekiz-on dokuz yaşlarındaydım ve ölümsüz olduğuma inanıyordum. Ölümsüz olmadığımı bilseydim şayet, arkamı dönüp giderdim oradan. Bir süre sonra Jim’in sırtına ve ateş yutanın çarpıttığı suratına bakmaktan sıkıldım. Dolayısıyla yanına gidip ona seslendim. Jim beni duymamış gibiydi. Döndüğünde yüzünün terden sırlıklam olduğunu gördüm. Ateşi varmış gibi görünüyordu ve kim olduğumu çıkarması zaman aldı: Başıyla selamladı beni ve

sonra ateş yutanı izlemeye devam etti. Yanına geçtiğimde ağlamakta olduğunu fark ettim. Muhtemelen ateşi de vardı. O esnada beni şimdi bu satırları yazarken olduğundan daha az şaşırtan bir şey daha fark ettim: Ateş yutan, sanki Meksiko'nun o köşesindeki biz diğer yayalar nemevcutmuşuz gibi sadece onun için püskürtüyordu alevlerini. Bazen alevler durduğumuz yerin bir metre ötesinde can veriyordu. "Ne o," dedim, "sokak ortasında ızgara yapılmak mı istiyorsun?" Düşünmeden yapılmış aptalca bir şakaydı işte ve birden Jim'in tam da bunu istediğini fark ettim. Hatırladığım kadarıyla o sene birtakım kokuşmuş mekânlarda durmaksızın çalan ve nakaratı *Mahvolmuş, efsunlanmış / Mahvolmuş, efsunlanmış* olan bir şarkı vardı. Mahvolmuş ve efsunlanmış görünüyordu Jim. Meksika'nın büyüü altındaydı ve şimdi doğrudan yüzlerine bakıyordu hayaletlerinin. "Gel, gidelim buradan," dedim. Ayrıca uyuşturucunun etkisinde olup olmadığını, kendisini kötü hissedip hissetmediğini sordum. Başını sallayarak öyle olmadığını belirtti. Ateş yutan bize baktı. Sonra rüzgâr tanrısı Aiolos misali şişirdiği yanaklarıyla bize yaklaştı. Bir anda yüzümüze çarpacak olanın rüzgâr olmadığını anladım. "Gidelim," dedim ve bir hamlede onu o meşum kaldırımın köşesinden uzaklaştırdım. Sokaktan aşağı, Reforma'ya doğru yürüdük ve çok geçmeden ayrıldık. Jim tüm bu süre zarfında ağzını açmadı. Onu bir daha hiç görmedim.

Katlanılmaz Sığırtmaç

Rodrigo Fresán için

Kendisini yakinen tanıyanlar için Héctor Pereda'nın öne çıkan iki erdemi vardı: İlgili ve şefkatli bir aile babası ve dürüstlüğün hiç de gözde olmadığı bir ülkede ve dönemde dürüstlüğü ispatlanmış kusursuz bir avukattı. Birinci erdemnin somut birer örneği olan, mutlu bir çocukluk ve ergenlik dönemi geçiren çocukları Bebe ve Cuca Pereda sonradan pratik meselelerdeki beceriksizliği konusunda serzenişte bulunarak hayatın yalın gerçeklerini kendilerinden gizlemiş olduğunu Pereda'nın yüzüne vurdular. Meslek hayatı hakkındaysa pek az şey söylenebilir. İyi para kazandı ve düşmandan çok arkadaş edindi, ki bu hiç de azımsanacak şey değildi ve yargıç olabilecek yahut bir partiden milletvekili olarak adaylığını koyabilecekken, kuşkusuz siyasi mecralarda kazanabileceğinden çok daha azını kazanacağı kesin olan avukatlığı hiç tereddütsüz seçti.

Gelgelelim üç yılın sonunda yargı erki nedeniyle hayal kırıklığına uğrayarak sosyal hayattan elini ayağını çekti ve kendini, en azından bir süreliğine ya da belki de birkaç yıllığına, okumaya ve seyahate verdi. Elbette bir

de Bayan Pereda vardı; kızlık soyadı Hirschman idi ve söylenene göre avukat ona delicesine âşıkta. O döneme ait birtakım fotoğraflar bu söylentinin doğruluğunu kanıtıyor: Birinde siyah yelek, siyah ceket ve siyah pantolondan oluşan bir takım giyen Pereda neredeyse platin sarısı saçları olan bir kadınla tango yapıyor; kadın objektife bakarak gülümsüyor, avukatın gözleri ise bir uyurgezerin yahut koyunun gözleri misali kadının üzerinde. Maalesef Bayan Pereda, Cuca beş, Bebe yedi yaşındayken aniden öldü. Genç yaşta dul kalan avukat bir daha hiç evlenmedi, ne ki sosyal çevresinde yeni Bayan Pereda'lara dönüşmek için gereken her türlü özelliğe sahip hayli göz alıcı kadın arkadaşları (asla sevgilileri değil) mevcuttu.

İki-üç yakın arkadaşı ona ne zaman bu konuda soru yöneltecek olsa her defasında evlatlarının omuzlarına üvey annenin (kendi deyimiyle dayanılmaz) yükünü bindirmek istemediğini söylerdi. Pereda'ya kalırsa Arjantin'in, o yılların Arjantin'inin, esas sorunu tam da bu üvey anne meselesiydi. "Biz Arjantinliler", derdi, "annesizdik yahut görünmezdi bizim annemiz veya bizi yetimhanenin kapısında terk etti gitti. Buna karşın, başta o Perón yanlısı büyük üvey anne olmak üzere, her türden ve renkten bir dolu üvey annemiz vardı." Ve, "Üvey anne konusunda Latin Amerika'daki herhangi bir ulustan çok daha fazla bilgiliyiz," diye tamamlardı sözlerini.

Hayatı, her şeye rağmen, mutlu bir hayattı. Paris ve Berlin'in kusursuz bir karışımı olan Buenos Aires'te mutlu olmamanın zor olduğunu söylerdi, gerçi yakından bakıldığında daha çok Lyon ve Prag'ın kusursuz bir karışımıydı Buenos Aires. Her sabah çocuklarıyla aynı saatte kalkar, onlarla kahvaltı eder ve sonrasında onları okula bırakırdı. Sabahın geri kalanını gazete okuyarak geçirirdi; mutlaka en az iki gazete okurdu ve saat on birde bir şey-

Latin Amerika Avrupa'nın akıl hastanesi, Birleşik Devletler ise fabrikasıydı. Fabrika şimdi ustabaşuların elinde ve işgüçleri akıl hastanesinden kaçan deliler. Akıl hastanesi, en aşağı altmış yıldır kendi yağıyla kavruluyor, kendi yağlarını yakıyor.

Katlanılmaz Sığırtmaç'ı meydana getiren beş öykü ve iki deneme Arjantin kırsalından Paris'in arka sokaklarına, lağumlarda gezinen fare polislerden Latin Amerika edebiyatının idollerine uzanır.

Roberto Bolaño'nun ölmeden haftalar önce yayıncısına teslim ettiği ve ölümünden sonra yayımlanan ilk kitabı *Katlanılmaz Sığırtmaç*, Şilili yazarın kıvrak üslubunu, referans noktalarını ve zengin düşünce dünyasını sergileyen bir anlatı bütünü.

"Bolaño size değiştiğinizi hissettirir; dünyaya bakış açınızla oynar."

The Guardian

*latinamerikadedebiyati #ede@ijpm #edac #melankoli #şehir #hastalık #ölüm

can

www.can yayinlari.com | f | | can yayinlari

arist

ISBN 978-9953-07-5626-9

9 789750 756269